

Breuklijnen

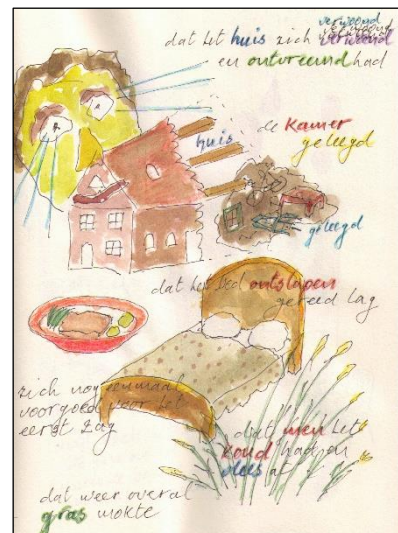
In de Netflix serie *Bir Başkadir* komen verschillende scènes voor waarin een psychiater gesprekken voert met een schoonmaakster. Telkens als zij een vraag krijgt waar ze niet mee uit de voeten kan zwijgt ze, en begint dan plompverloren over iets anders. Als kijker leef je mee met de psychiater: daar zit een trauma of kwetsuur, anders zou ze er niet nadrukkelijk over hoeven zwijgen. Als een gesprek stopt, duidt dat op weerstand.

Toen mijn schoonvader oud werd legden we hem, op zeker moment, de vraag voor of hij niet eens moest gaan nadenken over een aanleunwoning. Hij zweeg, keek de kamer rond, en begon toen plompverloren over de hortensia's in de tuin. Wij waren stomverbaasd. Het onderwerp was kennelijk onbespreekbaar.

Sommige gesprekken bestaan alleen maar uit breuklijnen. In het gezin waar ik uit kom werd in mijn herinnering altijd door elkaar gepraat. Het was er te vol om een echt gesprek te voeren. Bij hoge uitzondering lukte het, als we bezoek hadden van ome Karel, de filosoof van de familie. Dat waren bijzondere gelegenheden, daar werd op magische wijze de dagelijkse wanorde omgetoverd in orde: niet door elkaar praten, concentratie, een kwestie van verschillende kanten bekijken. Het is precies de reden dat ik later zo geïnteresseerd ben geraakt in gesprekken. Pas toen ik het huis uit was, kwam ik in gezelschappen terecht waar je niet onbekommerd van het een op het ander over kon springen. Een gesprek bestond uit draden, en je moest eerst de ene draad afwikkelen voor je aan een andere kon beginnen.

Tegenwoordig zijn de meeste gesprekken die ik voer een weefsel van draden, een bouwwerk van gedachten, het echte werk. Van de hak op de tak springen is er ook nog wel. Maar dat is vrolijke onzin.

Ik onderscheid twee soorten gesprekken, echte en onechte, zin en onzin. Beide zijn de moeite waard, vrolijke onzin is net zo belangrijk als een kwestie onder handen nemen. Beide zijn een improvisatie, waarin afwisselend de een en de ander de melodielijn heeft. Maar het echte werk is toch het bouwen van een idee. In feite zijn het twee heel verschillende spelvormen, de een is jazz, een spel met breuklijnen, melodische en ritmische syncopen, op

de hartslag van verbondenheid. De ander is klassiek, een fuga of sonate, waarin je speelt met herhaling, spiegeling, omkering van een thema, tot er iets ontstaat wat de moeite waard is om vast te houden: zinvolle volzinnen. Onzin leeft van vluchtigheid, zij is vooral licht en vrolijk. Een zinvol gesprek is leerzaam en verrijkend. De grootste moeilijkheid vind ik nog dat ik denk dat we klassiek aan het spelen zijn, en de ander er plotseling jazz van maakt. Dat is een breuk waar ik niet goed tegen kan.